

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Нагорна О.О. Організація магістерської програми «Міжнародний комерційний арбітраж» у Стокгольмському університеті // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 1(11). – С. 80-83.

Nagorna O. The Master Program In International Commercial Arbitration In Stockholm University // Physical and Mathematical Education : scientific journal. – 2017. – Issue 1(11). – P. 80-83.

УДК 341.63:378.4 (485) (045)

О.О. Нагорна
Хмельницький університет управління та права, Україна
olha-nahorna@yandex.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ» У СТОКГОЛЬМСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. У статті встановлено фактори, які протягом років утримують Швецію у рейтингу найпривабливіших місць у світі для проведення арбітражних проваджень. З'ясовано, що провідні шведські вищі навчальні заклади, зокрема Стокгольмський університет, пропонують магістерські програми з міжнародного комерційного арбітражу. Розглянуто особливості організації професійної підготовки магістрів за програмою «Міжнародний комерційний арбітраж» в Стокгольмському університеті.

Відмічено науково-теоретичний та практичний характер навчання в цій магістратурі. Визначено основні завдання, які ставляться перед кожним курсом магістерської програми та наведено перелік тем, пропонувананих для опрацювання. Окреслено основні знання, уміння та навички, якими повинні оволодіти слухачі аналізованої програми. Враховано високі досягнення випускників магістратури за спеціальністю «Міжнародний комерційний арбітраж» та їх затребуваність на ринку праці, що свідчить про ефективність та результативність професійної підготовки магістрів у галузі міжнародного комерційного арбітражу в Стокгольмському університеті.

Ключові слова: магістерська програма, міжнародний комерційний арбітраж, Стокгольмський університет, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Міжнародні конфлікти, пов'язані з будівельними контрактами, міжнародною торгівлею, міжнародними інвестиційними угодами, страховими договорами, зобов'язаннями за договорами оренди тощо, максимально ефективно врегульовуються шляхом звернення до міжнародного арбітражу.

Стокгольм вважається одним із найвизначніших центрів міжнародного арбітражу, бо тут функціонує найбільш авторитетна арбітражна установа світу – Арбітражний Інститут Стокгольмської Торгової палати, де на регулярній основі проводяться численні арбітражні розгляди. Ця «арбітражна» атмосфера вплинула на галузь професійної освіти, яка відчула потребу передачі накопиченого досвіду провідних учених та практикуючих арбітрів новим поколінням майбутніх фахівців з міжнародного арбітражу.

Аналіз актуальних досліджень. Чимало зарубіжних та вітчизняних вчених-теоретиків і практиків [1, 3, 4, 7, 10] зосередили свою увагу на проблемах міжнародного арбітражу та на діяльності міжнародних організацій, однак дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх суддів міжнародного арбітражу не стали предметом окремих наукових досліджень.

Мета статті. Метою статті є вивчення, опис та узагальнення напрацьованої практики організації магістерської програми «Міжнародний комерційний арбітраж» на юридичному факультеті Стокгольмського університету.

Виклад основного матеріалу. Юридичний факультет Стокгольмського університету більш ніж десять років тому започаткував унікальну однорічну очну програму підготовки магістрів у галузі міжнародного комерційного арбітражу, якість якої визнана на сьогодні у всьому світі.

Для вступу до магістратури «Міжнародний комерційний арбітраж» абітурієнти повинні мати ступінь бакалавра за спеціальністю «Право» (180 кредитів ECTS) та документ, який засвідчує необхідний рівень володіння англійської мови.

Навчання в цій магістратурі передбачає опанування двох обов'язкових навчальних курсів та підготовку і прилюдний захист магістерської роботи [8].

Навчальний процес поєднує такі форми роботи: аудиторні (лекції та різні види семінарів – проблемний семінар, погоджувальний семінар, семінар-дискусія тощо) та позааудиторні (індивідуальні та групові консультації, навчальні візити до арбітражних установ, участь у міжнародних арбітражних конференціях, семінарах в юридичних фірмах, навчальному судовому процесі (moot) тощо).

Студент зобов'язаний брати активну участь у різних видах навчальної діяльності (щонайменше 80%), таким чином накопичуючи бали відповідно до встановленої шкали оцінювання: А (відмінно), В (дуже добре), С (добре), D (задовільно) або Е (достатньо). Незадовільне виконання навчального плану оцінюється за допомогою Fx (недостатньо) або F (неприйнятно) [6].

Крім того, наприкінці кожного семестру студенти складають письмові іспити, основним завданням яких є не лише перевірка отриманих знань, але й визначення рівня сформованості критичного мислення студентів, тому під час іспиту дозволено використання довідкових матеріалів [там само].

Отже, ввідний курс «Міжнародний комерційний арбітраж» (30 кредитів) триває з вересня по січень та розглядає теоретико-методологічні основи міжнародного комерційного арбітражу. Студенти навчаються використовувати необхідні методи, щоб інтерпретувати і застосовувати правові основи і юридичні принципи, які можна знайти в джерелах міжнародного комерційного арбітражу (конвенції, договори, національне законодавство, типові закони, інституційні правила, етичні норми, договірні норми, прецедентне право застосування національного та іноземного законодавства). Крім того, курс розглядає питання впливу різних правових культур в міжнародному контексті. Інтерактивний і динамічний підхід до навчання надає студентам можливість формувати глибокі теоретичні знання та розвивати практичні навички.

Курс «Міжнародний комерційний арбітраж» детально поділено на такі вузькоспеціалізовані теми:

1. Англомовне академічне письмо.
2. Вступ до міжнародного комерційного арбітражу.
3. Основні поняття, елементи і особливості міжнародного арбітражу.
4. Нормативна база та джерела.
5. Методи дослідження в міжнародному арбітражі та кейс-аналіз.
6. Правові основи і принципи арбітражу.
7. Арбітражні угоди.
8. Діяльність арбітражу в світі.
9. Арбітражна угода: подільність та принцип «компетенції-компетенції».
10. Арбітражна угода: повноваження, чинність та інтерпретація.
11. Правовий аналіз та вирішення проблем.
12. Сторони в арбітражній угоді.
13. Арбітрабельність місця проведення арбітражу.
14. Арбітраж: врегулювання міжнародних конфліктів.
15. Особливості проведення міжнародного змагання з комерційного арбітражу ім. Віллема С. Віса.
16. Заперечення юрисдикції.
17. Діяльність Міжнародної Торгової Палати.
18. Арбітраж, що залучає багато сторін.
19. Арбітражний суд: призначення та завдання.
20. Арбітражний суд: обов'язки та повноваження.
21. Представлення справи і проблеми надання доказів у міжнародному арбітражі.
22. Безпечувальні заходи.
23. Вибір застосовного права в міжнародному арбітражі.
24. Арбітражні забезпечувальні заходи та *екстрений арбітраж*.
25. Об'єднання та консолідація.
26. Правила Торгової палати Стокгольма.
27. Конфіденційність у міжнародному арбітражі.
28. Докази.
29. Укладення електронних документів.
30. Експерти.
31. Контролюючі засоби в арбітражному розгляді.
32. Порівняльно-процесуальне право.
33. Арбітраж у Швеції.
34. Зустрічні позови, взаємозалік та нові претензії.
35. Ініціативна позиція у веденні справи.
36. Аб'єйський арбітраж.
37. Арбітраж Постійної палати третейського суду.
38. Арбітраж та злочинність – питання державної політики.
39. Засоби правового захисту.
40. Арбітражне рішення.
41. Витрати в арбітражному процесі.
42. Арбітражне рішення: поправки та тлумачення.
43. Звернення проти рішення.
44. Нью-Йоркська конвенція.
45. Виконання рішень [6].

Після успішного завершення курсу студент повинен бути здатним:

- знати і розуміти сутність поняття «міжнародний комерційний арбітраж» (правові основи арбітражу, принцип автономії сторін, процесуальні принципи, арбітражна угода, визначення юрисдикції, застосовне право, арбітражний розгляд, арбітражний суд, арбітражне рішення, укладення та виконання арбітражних рішень);
- демонструвати глибокі методологічні знання питань, пов'язаних з міжнародним комерційним арбітражем, особливо порівняльної методології;
- виявляти, формулювати, оцінювати і критично аналізувати проблеми, які виникають у сфері міжнародного арбітражу, а також пропонувати їх вирішення;
- використовувати відповідні методи для проведення правових досліджень і представляти та обговорити власні результати письмово та усно [там само].

Другий семестр магістерської програми «Міжнародний комерційний арбітраж» тривалістю десять тижнів (з січня по травень) поєднує вивчення поглибленого курсу з міжнародного арбітражу (15 кредитів ECTS) та написання магістерської роботи (15 кредитів ECTS) [5].

З-поміж інших принципів професійного навчання, таких як принцип оптимальності та достатності, принцип мобільності, принцип інтерактивності, принцип проблемності, принцип професійної спрямованості, принцип фундаменталізації, принцип зв'язку теорії з практикою тощо [2, С. 296-297], тут чітко прослідковується дотримання принципу системності й послідовності навчання, адже цей курс повністю спирається на базові знання та уміння, отримані протягом першого семестру.

Метою просунутого курсу «Міжнародний арбітраж» є надання глибинних знань матеріально-правових і процесуальних аспектів цієї галузі, включаючи вивчення особливостей міжнародного інвестиційного арбітражу, а також актуальних питань, що стосуються держави і державних підприємств як сторін у міжнародному арбітражі. В межах курсу також аналізуються сучасні, іноді суперечливі, явища (наприклад, міжнародні етичні норми, «стороннє фінансування», збалансування суспільних та приватних інтересів, розгляд масових позовів, багатосторонній арбітраж тощо), які вимагають критичного аналізу інтересів конкуруючих сторін [6].

Протягом другого семестру студенти залучаються також до підготовки дослідницьких проектів, які присвячуються актуальним питанням міжнародного арбітражу, а також пов'язані з подальшим написанням майбутньої магістерської роботи. Така діяльність допомагає студентам розвивати дослідницькі якості, вміння самостійно і критично здійснювати дослідження, вірно застосовувати наукові методи, виявляти і формулювати дослідницькі питання, а також структуровано та аналітично займатися правовим обґрунтуванням теми дослідження.

Курс «Міжнародний арбітраж» відповідно до навчального плану включає такі теми: 1. Вступ до інвестиційного арбітражу. 2. Наукові засади міжнародного арбітражу. 3. Процесуальні особливості арбітражу. 4. Нові підходи у сфері арбітражу. 5. Методологія міжнародного і транснаціонального права. 6. Правила Міжнародного центру з урегулювання

інвестиційних суперечок (МЦУІС) та комерційного арбітражу: порівняльні аспекти. 7. Державний суверенітет та імунітет. 8. Арбітражні спори в області інтелектуальної власності. 9. Jura novit curia та застосування історичних аргументів у правових дослідженнях. 10. Правові теорії арбітражу. 11. Правове обґрунтування та наукові методи. 12. Вирішення спорів у галузі будівництва та інфраструктурних проєктів. 13. Етика в арбітражі. 14. Юрисдикції в інвестиційному арбітражі. 15. Забезпечення виконання інвестиційних рішень [6].

Після успішного завершення курсу студент повинен бути здатним:

- демонструвати поглиблені знання та розуміння теорії і методології міжнародного арбітражного права;
- критично аналізувати й оцінювати різні аргументи, які застосовуються в наукових дискусіях;
- знати останні законодавчі зміни у галузі міжнародного арбітражного права,
- системно виявляти, формулювати, аналізувати і оцінювати комплекс науково-правових питань і проблем в рамках міжнародного арбітражного права, уміти проводити наукові дослідження, що сприятиме розвитку міжнародного арбітражного права;
- аналізувати етичні та соціальні аспекти в області міжнародного арбітражного права;
- усвідомлювати необхідність подальших наукових пошуків [там само].

Як зазначалося вище, одночасно з опануванням поглибленого курсу «Міжнародний арбітраж» студенти під керівництвом наукових керівників працюють над *магістерськими роботами*, що є завершальним етапом магістерської програми «Міжнародний комерційний арбітраж».

Робота над науковою роботою не лише поглиблює теоретичні знання предметної сфери, але й розвиває дослідницькі уміння студента, зокрема уміння вибрати наукову проблему, яка відповідає найважливішим потребам сучасності, застосувати відповідні теорії та методи, організувати дослідження, сформулювати вступ, обґрунтувати висновки, навести аргументи, оформити використані джерела та посилання у тексті у відповідності з встановленими вимогами тощо.

Магістерська робота оцінюється екзаменатором на основі трьох факторів: зміст та оформлення наукового дослідження, усний захист та виступ у ролі опонента, коли студенту надається можливість критично проаналізувати і оцінити роботу однокурсника [9].

Закінчення магістратури «Міжнародний комерційний арбітраж» у Стокгольмському університеті є запорукою успішної кар'єри на міжнародному рівні, бо випускники цієї програми стають висококваліфікованими конкурентоздатними фахівцями у галузі міжнародного арбітражу, а тому отримують керівні посади у провідних юридичних фірмах, арбітражних установах, урядових організаціях, *найпрестижніших* вищих навчальних закладах тощо.

Висновки. Потребуваність на ринку праці випускників магістерської програми «Міжнародний комерційний арбітраж» у Стокгольмському університеті доводить ефективність та результативність такої професійної підготовки. Спеціально розроблений навчальний план успішно поєднує складний теоретичний матеріал з його практичним застосуванням. Співпраця з провідними арбітражними установами світу та команда досвідчених викладачів сприяють поширенню позитивного іміджу цієї магістерської програми не лише на території Швеції, але й у всьому світі.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо в подальшому аналізі досліджуваної проблеми в інших європейських країнах.

Список використаних джерел

1. Мамон З. В. Співвідношення міжнародного публічного і міжнародного комерційного арбітражі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / З. В. Мамон. – Київ, 2011. – 22 с.
2. Олійник І. В. Філософські та специфічні принципи в контексті сучасної освітньої парадигми / І. В. Олійник // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – 2016. – № 1 (11). – С. 294-298. – (Серія «Педагогіка і психологія»).
3. Побірченко І. Діяльність міжнародного арбітражу в Україні та його міжнародні зв'язки / І. Побірченко // Право України. – 2011. – № 1. – С. 8-21.
4. Притика Ю. Д. Правові засади формування і функціонування міжнародного комерційного арбітражу в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ю. Д. Притика. – Київ, 1997. – 27 с.
5. Advanced International Arbitration [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fastreg.juridicum.su.se/kursweb/Description.aspx?MomentID=2544>
6. International Commercial Arbitration [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fastreg.juridicum.su.se/kursweb/Description.aspx?MomentID=2543>
7. Lew Ju. D. M. Comparative International Commercial Arbitration / Ju. D. M. Lew, L. A. Mistelis, S. Kröll. –The Hague : Kluwer Law International, 2003. – 953 p.
8. The Master of International Commercial Arbitration Law (ICAL) program [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jurinst.su.se/english/education/courses-and-programmes/master-programmes/2.33319>
9. Master Thesis in International Commercial Arbitr. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fastreg.juridicum.su.se/kursweb/Description.aspx?MomentID=2545>
10. Strong S. I. Research in International Commercial Arbitration : Special Skills, Special Sources / S. I. Strong // The American Review Of International Arbitration. – 2010. – № 2 (20). – P. 119-158.

References

1. Mamon Z. V. The interrelationship between international public and international commercial arbitration : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spez. 12.00.11 "Mizhnarodne pravo" / Z. V. Mamon. – Kyiv, 2011. – 22 s. (in Ukrainian)

2. Oliinyk I. V. Philosophical and specific principles in the context of modern educational paradigm / I. V. Oliinyk // Visnyk Dnipropetrovskogo universytetu imeni Alfreda Nobelia. – 2016. – № 1 (11). – S. 294-298. – (Seria «Pedagogika I psychologia»). (in Ukrainian)
3. Pobirchenko I. The activities of the international arbitration in Ukraine and its international relations / I. Pobirchenko // Pravo Ukrainy. – 2011. – № 1. – S. 8-21. (in Ukrainian)
4. Prytyka Yu. D. Legal basis of formation and functioning of international commercial arbitration in Ukraine : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spez. 12.00.03 "Zyvilne pravo ta zyvilyni prozes; simeine pravo; mizhnarodne pryvatne pravo" / Yu. D. Prytyka. – Kyiv, 1997. – 27 s. (in Ukrainian)
5. Advanced International Arbitration [Electronic resource]. – Mode of access : <https://fastreg.juridicum.su.se/kursweb/Description.aspx?MomentID=2544>
6. International Commercial Arbitration [Electronic resource]. – Mode of access : <https://fastreg.juridicum.su.se/kursweb/Description.aspx?MomentID=2543>
7. Lew Ju. D. M. Comparative International Commercial Arbitration / Ju. D. M. Lew, L. A. Mistelis, S. Kröll. – The Hague : Kluwer Law International, 2003. – 953 p.
8. The Master of International Commercial Arbitration Law (ICAL) program [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.jurinst.su.se/english/education/courses-and-programmes/master-programmes/2.33319>
9. Master Thesis in International Commercial Arbitr. [Electronic resource]. – Mode of access : <https://fastreg.juridicum.su.se/kursweb/Description.aspx?MomentID=2545>
10. Strong S. I. Research in International Commercial Arbitration : Special Skills, Special Sources / S. I. Strong // The American Review Of International Arbitration. – 2010. – № 2 (20). – P. 119-158.

ORGANIZATION OF THE MASTER PROGRAM IN INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION IN STOCKHOLM UNIVERSITY

Olga Nagorna

Khmelnyskyi University of Management and Law, Ukraine

Abstract. *The article identifies factors that top Sweden in the rankings of the world most attractive places to conduct arbitral proceedings. It is found out that leading Swedish higher educational institutions, in particular, Stockholm University, offer Master programs in international commercial arbitration. Peculiarities of LLM program "International Commercial Arbitration" in Stockholm University are analyzed in this research.*

This Master program is characterized by scientific-theoretical and practical training approach. The main tasks of each course of the program are described and the lists of themes within those courses are itemized. Basic knowledge and skills that should be taught to the trainees of the program are listed. High achievements of LLM graduates in the specialty "International Commercial Arbitration" and their competitive ability in the labour market proves the efficiency and effectiveness of professional training of Masters in the field of international commercial arbitration at Stockholm University.

Key words: *Master program, international commercial arbitration, Stockholm University, professional training.*